info@payamdaily.ir

نخستین روزنامه صبح البرز

پیام آشنا

شماره ۲۷۷۳
یکشنبه /۱۱ خرداد/ ۱۴۰۴
/ ۵ ذوالحجه / ۱۴۴۶
01 / June / 2025

صاحب امتیاز: موسسه همگامان اندیشه زمان
مدیرمسئول: محمود حیدری سردبیر: یاهره حیدری
نشانی: کرج، بلوار تعاون، خیابان فرهنگ، جنب کافون کارشناسان رسمی دادگستری
تلفن: ۳۲۵۳۴۸۳۸-۳۲۵۳۴۴۴۳-۰۲۶ فکس: ۳۲۵۳۰۱۰۱
امتیاز در طرح ارزیابی کیفی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۶۷/۸۰
چاپ: کارگر

امروز با حافظ

صوفیان واستدنْد از گرو می همه رَخْت
دلقِ ما بود که در خانه خَمّار بماند
محتسب شیخ شد و فسقِ خود از یاد ببُرد
قصّه ماست که در هر سرِ بازار بماند

علم سرمایه هستی است، نه گنج زر و مال
روح باید که از این راه توانگر گردد
پروین اعتصامی

اوقات شرعی

اذان صبح	طلوع آفتاب	اذان ظهر	غروب آفتاب	اذان مغرب
۰۳:۰۶	۰۴:۵۰	۱۲:۰۴	۱۹:۱۷	۱۹:۳۸

آنچه بدان می‌اندیشیم، برای ما رخ خواهد داد؛ پس اگر خواهان تغییر هستیم باید ذهن‌مان را باز نگاه داریم.

وین دایر

اشاره

میراث ماسک برای دولت آمریکا

ایلان ماسک میلیاردر آمریکایی روز چهارشنبه اعلام کرد که از ریاست وزارت بهروری دولت آمریکا کناره‌گیری کرده است. او چرا تصمیم به این کار گرفت و دیوان چهارمامه ریاست او چه میراثی برای دولت آمریکا بر جا گذاشته است؟

به گزارش پیام آشنا به نقل از خبرآنلاین، ایلان ماسک میلیاردر آمریکایی و مدیرعامل کمپانی تسلا چهارشنبه هفته گذشته با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی متعلق به خودش، به «دیوان مدیریت جنجالی» اش در وزارتخانه تازه تاسیس بهروری دولت (DOGE) پایان داد. این اقدام ماسک چند روز پیش از آن بود که دوره محدودیت قانونی ۱۳۰ روزه خدمتش در دولت به پایان برسد و کمتر از یک هفته پس از غلتی شدن اختیارات، نفوذ او دوباره ترامپ، رئیس جمهور آمریکا بر سر تصویب بودجه هزینه و مالیات دولت ترامپ در مجلس نمایندگان اتفاق افتاد.

ایلان ماسک با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «می‌خواهم از دونالد ترامپ، رئیس جمهور، برای فرصتی که با هدف کاهش هدر رفت هزینه در اختیار من گذاشت، تشکر کنم.»

دیوان سرپرستی ماسک در وزارت بهروری دولت، با جنجال‌های بسیاری همراه بود. از جمله تلاش او برای انحلال آژانس ایالات متحده برای توسعه بین‌الملل (USAID) که یک نهاد دولتی برای توزیع کمک‌های خارجی بود. با انتقادهای زیادی مواجه شد.

با خروج ماسک از دولت ترامپ چه اتفاقی برای وزارت بهروری دولت خواهد افتاد و در این دوره چهارماهه ماسک چه میراثی از خود بر جا گذاشت؟

کارمند ویژه دولت

به نوشته الجزیره، دیوان خدمت ماسک به عنوان «کارمند ویژه دولت» به لحاظ قانونی با محدودیت خدمت ۱۳۰ روز در هر دوره ۳۶۵ روزه مواجه بود. او در عین حال نباید از مقام دولتی خود برای هرگونه بهره‌مندی مالی استفاده می‌کرد.

مجموعه رویکرد خدمت ماسک اندکی بیش از چهار ماه و چند روز کمتر از محدودیت قانونی پیش رفته شده بود.

ماسک در مصاحبه‌ای با شبکه خبری CBS که پخش هایی از آن روز یکشنبه منتشر شد و نسخه کامل آن سه‌شنبه پخش شد، گفته بود که از حجم وسیع هزینه‌های پیش‌بینی شده در بودجه ناامید شده است.

ترامپ روز چهارشنبه کاملاً از این لایحه بودجه حمایت کرد و گفت: «ما در مورد این بودجه مذاکره می‌کنیم. من با برخی بخش‌های آن موافق نیستم، اما مشاغلکه بخش‌های دیگرش را دوست دارم. این مسیری است که انتخاب کردم‌ایم.»

این لایحه بودجه که بیش از هزار صفحه حجم آن است، سیاست‌گذاری‌های کلان مالی مورد نظر دولت ترامپ را نشان می‌دهد.

ماسک با عملکرد ترامپ در حوزه تعرفه‌ها هم مخالفت کرده بود. مدیرعامل تسلا پیتر نوارو، مشاور ارشد تجاری رئیس جمهور آمریکا را که مسوول مذاکرات تجاری دولت بود یک «احمق» خطاب کرده بود. ماسک به صورت علنی اعلام کرده بود که یک «نظام قابل پیش‌بینی تعرفه» را ترجیح می‌دهد و به «جنجال آزاد و کاهش تعرفه» علاقه‌مند است.

ماه آوریل، بتیان گنار کمپانی اسپیس ایکس گفته بود که «شرایط تعرفه صفر» در تجارت با اروپا را ترجیح می‌دهد. اما بر خلاف نظر او، دونالد ترامپ اعلام کرد که در صورت پی‌نتیجه ماندن مذاکرات تعرفه ۵۰ درصدی بر واردات از کشورهای اروپایی اعمال خواهد کرد.

سرنوشت وزارت بهروری چه خواهد شد؟

وزارت بهروری دولت، در روز نخست پس از تحلیف، دونالد ترامپ از طریق یک فرمان اجرایی تاسیس شد. اما با خروج ماسک از دولت، معلوم نیست که چه بر سر این وزارتخانه بیاید. ترامپ هنوز فردی را به عنوان جانشین ماسک برای مدیریت این وزارتخانه معرفی نکرده است.

ماه فوریه یک ماه بعد از شروع به کار ماسک، او و ترامپ اعلام کردند که میلیاردها دلار فساد در فرایندهای مربوط به مبارزه با تغییر اقلیم و حمایت از تنوع نژادی-جنسیتی در دولت کشف کرده‌اند. تحقیقات بعدی نشان داد که این ادعا به شدت غلط و گمراه‌کننده بود.

کالین گرفی، دیپلمات پیشین آمریکا و استاد حقوق دانشگاه بیرکلی در کالیفورنیا می‌گوید که آینده وزارت بهروری شکننده و غیرقابل پیش‌بینی است. او می‌گوید: «قدرت این وزارتخانه بر مبنای این بود که قدرتمندترین فرد جهان یعنی ترامپ از ثروتمندترین فرد جهان، یعنی ماسک، حرفشنوی دارد.» این استاد دانشگاه به الجزیره می‌گوید: «احتمالاً وزارت بهروری برای مدتی با مشکل مواجه شود. اما بدون ماسک و با توجه به دعاوی حقوقی که علیه آن مطرح شده است، به نظر می‌رسد که روزگار این وزارتخانه به شماره افتاده است. هر کسی که برای مدیریت این نهاد انتخاب شود، با شرایط بسیار سختی مواجه خواهد بود. به اضافه اینکه کاهش هزینه‌های این وزارتخانه نمی‌تواند تصمیم ترامپ را برای کاهش مالیات‌ها جبران کند.»

گرفی می‌گوید: «وزارت بهروری ماسک درست مانند یکی از موشک‌های او بود که چند لحظه پس از پرتاب در آسمان متفجر می‌شوند. در واقع عملکرد او متالی از عملکرد غلط بود.» او ادامه می‌دهد: «خفت اینجاست که عواقب برخی تصمیم‌ها با پول جبران می‌شوند. اما بعضی تصمیم‌ها با جان انسان‌ها بازی می‌کنند.»

لیزا گیلبرت، سرپرست مشترک نهاد غیرانتفاعی «شهروند عمومی» می‌گوید: «میراث ماسک از دست رفتن درآمد کارمندان کلیدی دولت، مانع تراشی برای آموزش و پرورش در آمریکا، از دست رفتن بودجه دانشگاه‌ها و نقض حریم خصوصی شهروندان آمریکایی بود. همه اینها فقط با هدف خدمت به منافع شخصی یکی از میلیاردهای هوادار دولت اتفاق افتاد.» او با اشاره به تصمیم برای انحلال آژانس توسعه بین‌المللی (USAID) می‌گوید: «این هرج و مرج از لحاظ بین‌المللی وضعیت بدتری پیدا کرد. انتظار می‌رود که عملکرد ماسک جان میلیون‌ها نفر را دلیل دلیل در سراسر جهان توسعه‌نیافته‌تر خبر بیاندازد.»

مکس بوتلی، پژوهشگر اندیشکده چینه‌لوس، می‌گوید: «میراث ماسک به شکل غیرقابل بازگشتی دولت آمریکا را تغییر داده.» او معتقد است: «وزارت بهروری ظرفیت دولت را تضعیف کرد و زیرساخت تحقیق و توسعه آمریکا را با مشکل مواجه کرد. این اقدامات برای حوزه‌های اقتصادی و تاب‌آوری آمریکا مخاطرات جدی ایجاد کرد.»

گزارش روز

خانه‌هایی خالی از هیاهوی کودکانه؛ انتخاب یا اجبار؟

دیگر خبری از خانه‌های پرجمعیت دیروز نیست. حالا خانواده‌های ایرانی هر روز بیشتر به سمت تک‌فرزندی یا بی‌فرزندی می‌روند؛ روندی نگران‌کننده که آمارها آن را تأیید و روایت‌ها آن را توضیح می‌دهند. این گزارش روایتی است از دلایل پنهان پشت انتخابی که روزگاری بدیهی بود: «بچه‌دار شدن».

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا در روزگاری نه‌چندان دور، فرزندآوری یکی از ارکان بنیادین هویت خانوادگی در جامعه ایرانی به‌شمار می‌رفت. خانواده‌هایی با سه، چهار یا حتی پنج فرزند، صحنه‌ی آشنا در کوچه‌ها و محله‌ها بودند. اما روندی چشم‌اندازی دیگر پیش روی ماست: خانه‌هایی با یک فرزند یا حتی بی‌فرزند روندی آرام اما پیوسته که اینک به واقعیتی اجتماعی بدل شده و نهاد خانواده را به مرحله‌ای نوین وارد کرده است؛ مرحله‌ای که نمی‌توان با خوشبینی به آن نگاه کرد بلکه آن را می‌بایست به عنوان زنگ خطری دانست که بسیاری از متغیرات را تغییر خواهد داد.

ایران کم‌فرزند؛ زنگ خطری که سال‌هاست به صدا درآمده

طبق آخرین گزارش مرکز آمار ایران نرخ باروری کلی (تعداد فرزندانی که یک زن در سن باروری به‌طور متوسط به دنیا می‌آورد) در سال ۱۴۰۲ به حدود ۱.۶ فرزند به ازای هر زن رسیده است. در حالی که این رقم برای حفظ جمعیت در وضعیت پایدار باید حداقل ۲.۱ فرزند باشد. این بحثی جامعه ایران به‌سوی پیری جمعیت و کاهش نسل آینده در حرکت است.

براساس داده‌های همین مرکز بیش از ۲۵ درصد خانواده‌های شهری در ایران تک‌فرزند هستند و حدود ۱۰ درصد بدون فرزند باقی می‌مانند. در کلان‌شهرهایی مانند تهران این رقم حتی از میانگین ملی نیز بالاتر رفته و نشان از الگوی تازه‌ای در سبک زندگی دارد.

دولت‌ها تلاش‌هایی برای تشویق فرزندآوری داشته‌اند از طرح‌های حمایتی مالی گرفته تا بسته‌های سلامت باروری اما همه این تلاش‌ها نتوانسته است سدی مؤثر در برابر روندی باشد که ریشه‌های آن عمیق‌تر از آن است که با تبلیغ یا حمایت مستقیم قابل تغییر باشد.

در واقع مساله فقط به پول ختم نمی‌شود. در دل هر زوجی که تصمیم می‌گیرد که فرزندی نداشته باشد یا تک‌فرزند داشته باشد، مجموعه‌ای پیچیده از دلایل اقتصادی، روانی، فرهنگی، اجتماعی و حتی شخصی نهفته است. در این گزارش، سراغ برخی از این خانواده‌ها رفته‌ایم؛ افرادی که سال‌ها از ازدواجشان گذشته اما هنوز یک فرزند دارند یا بدون فرزند زندگی می‌کنند. این گفت‌وگوها شاید تصویری واقع‌تر از ماجرا به دست دهند؛ تصویری دورتر از سیاست‌گذاری‌های کلان و نزدیک‌تر به زندگی روزمره مردم.

چرا خانواده‌ها می‌گویند «یکی» هم زیاد است؟

نازنین، ۳۲ ساله / فوق‌لیسانس جامعه‌شناسی / ۱۴ سال ازدواج / بدون فرزند

نازنین به عنوان زنی که ۱۴ است ازدواج کرده در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «من و همسرم هیچوقت احساس نکردیم که نبود بچه خللی در رابطمون ایجاد کرده. از اول هم هر ۲ مخالف آوردن فرزند بودیم. نه از سر خودخواهی از سر واقع‌بینی. وقتی آدم خودش امنیت ولی نداره چطور می‌تونه برای به‌موجود دیگه امنیت بسازه؟ از طرف دیگه مسئولیت فرزند خیلی سنگینه. من آدمی هستم که دوست دارم مسئولیت‌هایی رو قبول کنم که از پسش بربیام.»

کاوه، ۴۵ ساله / مهندس عمران / ۱۸ سال ازدواج / یک فرزند ۱۰ ساله

کاوه به عنوان فردی که مهندسی عمران خوانده در همین مورد می‌گوید: «همسرم خیلی اصرار داشت که فرزند دوم هم داشته باشیم اما واقعیت اینه که من از پسش برنمی‌اومدم. هزینه مدرسه، خوراک، تفریح، آموزش. همه‌چیز سنگین شده. نمی‌تونم بچه‌ای داشته باشم که حسرت امکاناتی که بچه اولم داره توی دلش بمونه. خودم از یه خانواده شلوغ اومدم. البته که این زمان همه‌چیز سادتر بود. حالا بچه دوم یعنی استرس بیشتر فشار اقتصادی بیشتر و احتمالاً آینده مبهم‌تر.»

مهسا، ۳۶ ساله / دکترای روان‌شناسی / ۱۱ سال ازدواج / بدون فرزند

مهسا دکترای روانشناسی خوانده و ۱۱ سال است که ازدواج کرده. او در مورد فرزندآوری می‌گوید: «بارها ازم پرسیدن چرا بچه نمیاری اما واقعیت اینه که من از کودک‌بی‌اعتنا فقط ترس و اضطراب پیام میاد. نمی‌خوام به بچه دیگه توی این ترس بزرگ بشه. از نظر روانی آمادگی مادری ندارم. شغلم باعث شده بدون روتوش ببینم چطور خانواده‌ها با فرزندانشون رفتار می‌کنن چطور مشکلات خانوادگی نسل به نسل منتقل می‌شن. من انتخاب کردم که این زنجیره رو قطع کنم. این انتخاب سادمی نیست. البته که صادقانه‌ترین کلیه که تونستم بگیرم.»

علی، ۴۴ ساله / کارشناس ارشد اقتصاد / ۱۵ سال ازدواج / یک فرزند ۷ ساله

علی با یک فرزند در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «راستش رویخوای از همون بچگی هم برام عجیب بود. که چرا باید حتماً بچه‌دار شد. وقتی ازدواج کردیم همسرم علاقه داشت تجربه مادر شدن رو داشته باشه و متوم موافقت کردم. الان که پدر شدم بیشتر از همیشه حس می‌کنم مسئولیت بار بودن چه بار سنگینیه. محبوس‌آوقتی امنیت شغلی نداری نگران آینده‌ای و با این قیمت‌ها نمی‌خوتی چطور باید به بچات تعلیم بدی؟»

آرزو، ۴۱ ساله / لیسانس ارتباطات / ۱۱ سال ازدواج / یک فرزند ۷ ساله

آرزو دارای لیسانس ارتباطات و کارمند با یک فرزند دیدگاهش را اینگونه بیان می‌کند: «موقع بسیاری در مسیر فرزندآوری وجود دارد از مسائل اقتصادی گرفته تا حس ناامنی و نزاییی. خیلی از زوج‌ها به دلیل مشکلات اقتصادی و معیشتی تمایلی به فرزندآوری ندارند. عده‌ای نیز به شرایط زندگی در کشوری فکر می‌کنند که امنیت روی به لحاظ تامین نیازهای اولیه از جمله آب و برق وجود ندارد. از سوی دیگر بحث اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی هم نقش مهمی دارد. متاسفانه با یک فرزند دیگه مسئولیت فرزند خیلی سنگینه. من آدمی هستم که دوست دارم مسئولیت‌هایی رو قبول کنم که از پسش بربیام.»

کاوه، ۴۵ ساله / مهندس عمران / ۱۸ سال ازدواج / یک فرزند ۱۰ ساله

کاوه به عنوان فردی که مهندسی عمران خوانده در همین مورد می‌گوید: «همسرم خیلی اصرار داشت که فرزند دوم هم داشته باشیم اما واقعیت اینه که من از پسش برنمی‌اومدم. هزینه مدرسه، خوراک، تفریح، آموزش. همه‌چیز سنگین شده. نمی‌تونم بچه‌ای داشته باشم که حسرت امکاناتی که بچه اولم داره توی دلش بمونه. خودم از یه خانواده شلوغ اومدم. البته که این زمان همه‌چیز سادتر بود. حالا بچه دوم یعنی استرس بیشتر فشار اقتصادی بیشتر و احتمالاً آینده مبهم‌تر.»

مهسا، ۳۶ ساله / دکترای روان‌شناسی / ۱۱ سال ازدواج / بدون فرزند

مهسا دکترای روانشناسی خوانده و ۱۱ سال است که ازدواج کرده. او در مورد فرزندآوری می‌گوید: «بارها ازم پرسیدن چرا بچه نمیاری اما واقعیت اینه که من از کودک‌بی‌اعتنا فقط ترس و اضطراب پیام میاد. نمی‌خوام به بچه دیگه توی این ترس بزرگ بشه. از نظر روانی آمادگی مادری ندارم. شغلم باعث شده بدون روتوش ببینم چطور خانواده‌ها با فرزندانشون رفتار می‌کنن چطور مشکلات خانوادگی نسل به نسل منتقل می‌شن. من انتخاب کردم که این زنجیره رو قطع کنم. این انتخاب سادمی نیست. البته که صادقانه‌ترین کلیه که تونستم بگیرم.»

علی، ۴۴ ساله / کارشناس ارشد اقتصاد / ۱۵ سال ازدواج / یک فرزند ۷ ساله

علی با یک فرزند در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «راستش رویخوای از همون بچگی هم برام عجیب بود. که چرا باید حتماً بچه‌دار شد. وقتی ازدواج کردیم همسرم علاقه داشت تجربه مادر شدن رو داشته باشه و متوم موافقت کردم. الان که پدر شدم بیشتر از همیشه حس می‌کنم مسئولیت بار بودن چه بار سنگینیه. محبوس‌آوقتی امنیت شغلی نداری نگران آینده‌ای و با این قیمت‌ها نمی‌خوتی چطور باید به بچات تعلیم بدی؟»

آرزو، ۴۱ ساله / لیسانس ارتباطات / ۱۱ سال ازدواج / یک فرزند ۷ ساله

آرزو دارای لیسانس ارتباطات و کارمند با یک فرزند دیدگاهش را اینگونه بیان می‌کند: «موقع بسیاری در مسیر فرزندآوری وجود دارد از مسائل اقتصادی گرفته تا حس ناامنی و نزاییی. خیلی از زوج‌ها به دلیل مشکلات اقتصادی و معیشتی تمایلی به فرزندآوری ندارند. عده‌ای نیز به شرایط زندگی در کشوری فکر می‌کنند که امنیت روی به لحاظ تامین نیازهای اولیه از جمله آب و برق وجود ندارد. از سوی دیگر بحث اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی هم نقش مهمی دارد. متاسفانه با یک فرزند دیگه مسئولیت فرزند خیلی سنگینه. من آدمی هستم که دوست دارم مسئولیت‌هایی رو قبول کنم که از پسش بربیام.»

مکث

کارشناسان معتقدند مهار تورم با اصلاح نظام بانکی و بودجه‌ریزی اتفاق می‌افتد

تومور تورم!

گزارش مرکز آمار از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی شهری می‌دهد در اردیبهشت امسال، تورم ماهانه و نقطه به نقطه کاهش یافته در حالی که تورم سالانه همچنان صعودی بوده است. براساس این گزارش، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوار که نشان‌دهنده میانگین سطح قیمت تمامی کالاها و خدمات مصرفی خانوار است به ۳۲۶/۹ واحد در پایان اردیبهشت رسیده که نشان می‌دهد تورم ماهانه در اردیبهشت ۲/۷ درصد بوده و نسبت به ماه قبل (۳/۹ درصد) ۱/۲ واحد درصد کاهش داشته است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از جام‌جم آنلاین، گزارش یادشده نشان می‌دهد که استان بوشهر با ۰/۷ درصد کمترین و استان تهران با ۳/۸ درصد بیشترین تورم ماهانه را در ماه گذشته به خود اختصاص داده‌اند. همچنین استان‌های سیستان و بلوچستان با ۲۸/۹ درصد و سمنان با ۳۴/۹ درصد به ترتیب کمترین و بیشترین تورم سالانه را در اردیبهشت‌ماه ثبت کرده‌اند.

در اردیبهشت امسال همچنین دهک اول به عنوان کم‌درآمدترین خانوارها، تورم ماهانه ۱۶/۹ درصدی را تجربه کرده در مقابل، دهک دهم به عنوان ثروتمندترین خانوار در ماه گذشته، تورم ماهانه ۲/۹۶ درصدی را احساس کرد. این ارقام نشان می‌دهد در اردیبهشت امسال، خانوارهای ثروتمند، تورم بیشتری را نسبت به خانوارهای کم‌درآمد تجربه کرده‌اند. البته با در نظر گرفتن شاخص تورم سالانه مشخص می‌شود دهک اول در طول ۱۲ ماه متنهی به پایان اردیبهشت، تورم ۳۴/۱ درصدی را تجربه کرده در حالی که میانگین تورم تجربه‌شده خانوارهای دهک دهم در همین مدت ۳۴/۵ درصد بوده است.

فروکش کردن تورم خوراکی‌ها

بررسی جزئیات گزارش مرکز آمار نشان می‌دهد علت اصلی کاهش تورم ماهانه در اردیبهشت، فروکش کردن تورم گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بوده به طوری که تورم ماهانه این دسته از ۲/۲ درصد در فروردین به ۱/۱ درصد کاهش یافته است. البته تورم گروه غیرخوراکی‌ها هم از ۳/۸ درصد در فروردین به ۳/۵ درصد در اردیبهشت رسیده که نقش کمتری در کاهش تورم ماهانه در دیماه داشته است.

در میان خدمات مصرفی خانوار، دو خدمت خاص دیده می‌شود که طی دو ماه نخست امسال، تورم بیش از ۳۰ درصدی را تجربه و میانگین تورم ماهانه ۱۰ درصدی را ثبت کرده است. طبق گزارش مرکز آمار، تورم ماهانه «مهمانشت و درمان» در فروردین ۹/۴ درصد و در اردیبهشت ۱۲/۵ درصد بوده که مجموعا طی دو ماه نخست تورم ۲۰/۸ درصدی را نشان می‌دهد. این به معنای آن است که میانگین تورم ماهانه این جزء از خدمات، طی دو ماه نخست معادل ۹/۹ درصد بوده است. همچنین «استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی» در فروردین امسال ۹/۳ و در اردیبهشت ۱۱ درصد تورم ماهانه را ثبت کرد تا مجموع تورم دو ماه نخست این جزء از خدمات معادل ۲۱/۳ درصد شده است. این بحثی میانگین تورم ماهانه این جزء طی دو ماه نخست ۱۰/۱ درصد شود. باتوجه به سهم ۶۷ درصدی «مهمانشت و درمان» و سهم ۱۴ درصدی «استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی»، مجموعا ۸۱ درصد از مصارف خانوارهای کل کشور در طول دو ماه نخست سال، تورم بیش از ۲۰ درصدی را تجربه کرده است. حذف ارز ترجیحی برخی داروها و همچنین اعمال قیمت‌های جدید برای خدمات حمل و نقل و البته افزایش قیمت سوخت هواپیما به رسانی قانون بودجه سال جاری، مهمترین عوامل شوک تورمی این اقلام بوده است.

مقایسه شاخص قیمت اردیبهشت امسال با اردیبهشت سال گذشته نشان می‌دهد تورم نقطه به نقطه کل کشور در پایان ماه دوم سال جاری معادل ۳۸/۷ بوده که نسبت به ماه گذشته (۳۸/۹ درصد) ۰/۲ واحد درصد کاهش داشته است.

در نهایت، میانگین تورم ۱۲ ماه متنهی به پایان اردیبهشت امسال با همان تورم سالانه متنهی به اردیبهشت ۱۴۰۴ معادل ۳۲/۹ بوده که نسبت به فروردین (۳۲/۲ درصد) ۰/۷ واحد درصد افزایش یافته است.

بررسی روند چند ماه اخیر شاخص‌های سه‌گانه تورم نشان می‌دهد پس از شوک افزایش ناگهانی نرخ ارز در مرکز مبادله در آذر ۱۴۰۳، تورم مصرف‌کننده صعودی شده است. البته عوامل دیگری هم در افزایش تورم طی ماه‌های اخیر نقش داشته که از جمله آن‌ها می‌توان به حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی برخی اقلام دارویی، افزایش نرخ سوخت ناوگان هوایی، افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق گمرکی کالاها از ۲۸۵۰۰ به نرخ مرکز مبادله، اعمال قیمت‌های جدید کالاها و خدمات مختلف با شروع سال جدید، اشاره کرد که برخی از مهمترین عوامل افزایش قیمت‌ها در سطح خرد اقتصاد بوده است.

تحولات در سطوح خرد و کلان

گذشته از ویژه‌داهای سطح خرد اقتصاد طی ماه‌های اخیر، تحولات زخ‌داده در سطح کلان و بتیاندین هم حرکت اقتصاد به سمت تورم‌های بالاتر را نشان می‌دهد. کسری بودجه فزاینده دولت در سال گذشته هم عامل دیگر تورم بحثی رشد نقدینگی را به ارقام بالاتری رساند. مجموع فروش اوراق بدهی دولت که در سال ۱۴۰۲ معادل ۱۶۱ همت بود، با رشد حدود سه برابری به ۴۵۰ همت در سال گذشته افزایش یافت. نکته دیگر، افزایش شدید نقش بانک‌ها در خرید اوراق دولتی است. در سال ۱۴۰۲ بانک‌ها جمعا حدود ۶۷ همت از اوراق دولت را خریداری کردند در حالی که این رقم در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۱۸ همت بوده که رشد نزدیک به چهار برابری را نشان می‌دهد. از آنجا که خرید اوراق دولتی توسط بانک‌ها به معنای تزریق نقدینگی جدید است، مقایسه این ارقام نشان می‌دهد بانک‌ها در سال گذشته حدود ۳۱۸ همت نقدینگی جدید برای جبران کسری بودجه دولت خلق کردند. این وضعیت به وضوح، شکست سیاست پولی ضدتورمی بانک مرکزی در نتیجه سلطه مالی دولت را آشکار می‌کند.

همین کسری بودجه هنگفت دولت در سال گذشته، باعث شد نرخ رشد نقدینگی که در اوایل سال گذشته حدود ۲۴ درصد بود، در پایان اسفند به حدود ۲۹ درصد برسد. در صورت تداوم نااترازی مالی دولت این شاخص در سال جاری می‌تواند دوباره به محدوده ۴۰ درصدی که پیش از این در سال ۱۴۰۰ قرار داشت، برسد و زمینه را برای تشدید تورم در سال‌های آتی ایجاد کند.

مرجع‌مهنو، عوامل رخ داده طی دهه جاری که سال اخیر سبب شده میانگین تورم ماهانه که از ابتدای ۱۴۰۲ تا پایان آذر سال گذشته معادل ۲/۴ درصد بوده، از ابتدای دی ۱۴۰۳ تا پایان اردیبهشت امسال به ۲/۲ درصد افزایش یابد. برای درک بهتر تغییر ایجادشده، کافی است بدانیم تغییر سطح قیمت‌ها با احتساب تورم ماهانه ۲/۴ درصدی، حدود ۳۳ درصد و با تورم ماهانه ۲/۴ درصدی حدود ۵۰ درصد خواهد بود.

این وضعیت نشان می‌دهد در صورت بی‌توجهی سیاستگذاران اقتصادی به این مسأله، تورم سالانه که پس از شش سال تلاش به زیر ۴۰ درصد رسیده به‌سادگی به محدوده‌های قبلی بازگشته و حتی فراتر خواهد رفت. البته مذاکرات هسته‌ای جاری میان ایران و آمریکا و روایت‌های متیت طرفین از آن، باعث تعدیل و فروکش کردن انتظارات تورمی در هفته‌های اخیر شده است. در صورت شکل گیری توافق، گشایش‌های اقتصادی حاصل از آن به نیروی کاهنده تورم تبدیل شده و می‌تواند تورم پایان سال جاری را برای اولین بار طی هفت سال اخیر به کانال ۲۰ درصدی بازگرداند.

معضلی به نام تورم و رکود

جعفر قادری، نایب‌رئیس دوم کمیسیون اقتصادی مجلس به موضوع مهار تورم اشاره و تصریح کرد: رهبر معظم انقلاب لسالهی چندین سال است بر موضوع مهار تورم و رشد تولید تاکید دارند. اما بدلیل ضعف در بخش اجرایی کشور شاهد تورم‌های بالا به‌صورت مداوم هستیم.

وی افزود: در دولت شهید رئیسی، بانک مرکزی توانست محدودیت‌هایی را برای خلق پول و اقداماتی برای اصلاح نظام بانکی انجام دهد که به کاهش رشد نقدینگی منجر شد. زمانی که در بخش بانکی محدودیت ایجاد می‌شد باید سازوکار تامین مالی از بازار سرمایه مورد توجه قرار می‌گرفت. اما این اتفاق نیفتاد.

قادری ادامه داد: نااترازی در حوزه بیرق باعث کاهش تولید شده که همین موضوع نیز تاثیر خود را در افزایش تورم دارد. اتفاقی که افتاده این است که همزمان با تورم، شاهد رکود هستیم که ادامه این روند مشکلاتی را ایجاد می‌کند. اکنون قطعی برق خلاقی زیاد شده، اما برای برداشتن فشار از روی دوش تولیدکننده چاره‌ای نیست.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس به تکالیف دولت در این زمینه اشاره کرد و گفت: دولت باید صندوق پروژه‌هایی را برای تامین مالی معرفی کند که در این صورت هم شاهد توسعه اشتغال خواهیم بود و هم مهار تورم اتفاق می‌افتد.

دیدگاه

هوش مصنوعی دزد خلاقیت!

ولیستگی به هوش مصنوعی می‌تواند خلاقیت در حل مسئله را از بین ببرد در حالی که نوآوری‌هایی مثل لامپ و اینترنت حاصل تفکر متفاوت و راه‌حل‌های خلاقانه بوده‌اند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، در سال ۱۹۴۳، ادوین لَند مخترع و دانشمند بنام برند پولاروید، همراه دختر سه‌ساله‌اش جنیفر به تعطیلات رفته بود. جنیفر از او سوالی ساده اما عمیق پرسید: «چرا زمی‌توانم همان لحظه عکس‌ها را ببینم؟» در آن زمان، ظاهر کردن عکس روزها طول می‌کشید و نیاز به تاریک‌خانه و فرایندهای شیمیایی داشت. اما لند به جای نادیده گرفتن کنجکاوی دخترش، آن را به چشم یک چالش دید. او شروع کرد به فکر کردن در مورد شیوه عکاسی. با آزمون و خطا و حل خلاقانه مسائل موفق شد سیستم فیلمی ابداع کند که افراد می‌توانستند عکس‌هایشان را در عرض چند ثانیه ببینند. در سال ۱۹۴۸، دوربین پولاروید لَند برای همیشه صنعت عکاسی را دگرگون کرد.

حالا تصور کنید اگر لند به جای فکر کردن و تلاش، فقط از هوش مصنوعی می‌پرسید چه کار کند. آیا تالاش «عکاسی فوری» به وجود می‌آمد؟ این داستان یک حقیقت مهم را نشان می‌دهد که خلاقیت فقط به معنای هنر و زیبایی نیست؛ خلاقیت یعنی حل مسئله، نوآوری و فراتر رفتن از آنچه اکنون وجود دارد.

افول تفکر خلاق در عصر هوش مصنوعی

امروزه نسل جوان در دنیایی رشد می‌کند که به جای نوشتن انشاء از متن‌های تولیدشده با هوش مصنوعی استفاده می‌کند. به جای نقاشی با تکیه بر تخیل، به ابزارهای هنری هوش مصنوعی متوسل می‌شوند. به جای ساختن موسیقی، به هوش مصنوعی برای تولید شعر و ملودی کمک می‌گیرد.

در نگاه اول، این‌ها شاید فقط یک نوع راحتی تکنولوژیک به نظر برسند. اما خلاقیت یک ماهیچه است. خلاقیت در دل تلاش، آزمون و خطا و تجربه‌های سخت رشد می‌کند و وقتی هوش مصنوعی پاسخ‌های سریع فراهم می‌کند، فرصت اندیشیدن و رشد فکری از جوان‌ها گرفته می‌شود.

چرا والدین باید نگران باشند؟

اگر تفکر مستقل را در فرزندانمان تقویت نکنیم، ممکن است نسلی را تربیت کنیم که به‌جای نوآور بودن، صرفاً منفعل است. هوش مصنوعی ابزار فوق‌العاده‌ای است اما اگر نباید جایگزین کنجکاوی، تفکر انتقادی و خلاقیت شود. توانایی حل مسئله، فکر کردن عمیق و ایده‌پردازی اصیل چیزی است که ذهن‌های بزرگ را از بقیه متمایز می‌کند و این‌ها مهارت‌هایی هستند که هوش مصنوعی نمی‌تواند جایگزینشان شود.

یکی از بزرگترین خطرهای ولیستگی به هوش مصنوعی، از بین رفتن مهارت‌های خلاقانه در حل مسئله است. بسیاری از بزرگترین پیشرفت‌های تاریخ از اختراع لامپ گرفته تا پیدایش اینترنت از ذهن کسانی آمده که متفاوت فکر کردند و راه‌حل‌های نو برای چالش‌ها پیدا کردند.

نیروی کار آینده فقط به افرادی نیاز ندارد که بتوانند با هوش مصنوعی کار کنند، بلکه به کسانی نیاز دارد که بتوانند فراتر از آن فکر کنند. در دنیایی که با هوش مصنوعی هدایت می‌شود، ارزش‌مندترین مهارت‌ها عبارتند از: طرح پرسش‌های بهتر، به‌جای پذیرش صرف، پاسخ‌های هوش مصنوعی، حل مسائل پیچیده و پیش‌بینی ناپذیر که از توان هوش مصنوعی خارج است، خلق ایده‌های جدید به‌جای بازترکیب ایده‌های قدیمی.

چند راهکار عملی

۱. آموزش هوش مصنوعی به‌عنوان ابزار، نه میان‌بُر:

به بچه‌ها نشان بدهید که از هوش مصنوعی به‌عنوان پشتیبان استفاده کنند، نه جایگزین فکر کردن. به جای اینکه اجازه دهید خروجی‌های هوش مصنوعی را صرفاً کپی کنند، کمک‌شان کنید آن را تحلیل کنند. بپرسید: «با کدام بخش از این متن تولیدشده توسط هوش مصنوعی موافق یا مخالفی؟ چرا؟» تشویق کنید: «چطور می‌توانی این ایده را یا کلمات خودت بهترش کنی؟» به چالش بکشید: «آیا می‌توانی راه‌حل دیگری پیدا کنی که بهتر باشد؟» این رویکرد باعث می‌شود فرزندان با ذهنی فعال، نه منفعل، با محتوا مواجه شوند.

۲. خلق کردن پیش از مصرف کردن» را تمرین دهید:

قبل از اینکه سراغ هوش مصنوعی بروند، فرزندتان را تشویق کنید که ابتدا خودش فکر کند، بنویسد یا خلق کند. هوش مصنوعی باید ایده‌ها را تقویت کند نه تولید کامل. نوشتن، از او بخواهید طرح کلی انشا یا داستانش را خودش آماده کند، بعد از هوش مصنوعی برای بهتر شدنش استفاده کند. هنر و طراحی: ابتدا خودش ایده‌اش را طراحی کند، بعد سراغ آزمایش با تصاویر هوش مصنوعی برود. حل مسئله: از او بخواهید چند راه‌حل مختلف ارائه دهد، بعد پاسخ